

30.1.2019

Digi arkeen -neuvottelukunnan 4/2018 kokous

Aika	Keskiviikko 14.11.2018, kello 13–16
Paikka	VM kokouskeskus, auditorio PAJA, Mariankatu 9, Helsinki
Kutsutut	Anu Vehviläinen, kunta- ja uudistusministeri Tuomas Vanhanen, ministerin erityisavustaja Anna-Maija Karjalainen, ICT-johtaja, ylijohtaja, valtiovarainministeriö Maria Nikkilä, yksikön päällikkö, valtiovarainministeriö Merike Helander, lakimies, Lapsiasiavaltuutetun toimisto
Puheenjohtaja	Marianne Heikkilä
Neuvottelukunnan jäsenet	Nina af Hällström, toiminnanjohtaja, SAMS Samarbetsförbundet kring - funktionshinder rf Laura Andersson, yhteiskuntasuhdejohtaja, Invalidiliitto ry Juha Beurling, pääsihteeri, Kuluttajaliitto-Konsumentförbundet ry Svetlana Chistyakova, hallituksen jäsen, Moniheli ry Tuula Colliander, toiminnanjohtaja, HelsinkiMissio ry (etänä) Tiina Etelämäki, vs. toiminnanjohtaja, Enter ry Kristiina Korjonen-Kuusipuro, tutkijatohtori, Tampereen yliopisto Piia Rytilahti, varajäsen, Lapin yliopisto Markku Möttönen, Näkövammaisten liitto Pekka Räsänen, professori, Turun yliopisto Eveliina Saari, vanhempi tutkija, dosentti, Työterveyslaitos Sari Vapaavuori, kehittämisspäällikkö, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry Liisa Tiainen, vastaava asiantuntija, Vanhustyön keskusliitto ry Kirsti Timperi, toiminnanjohtaja, TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus Ville Vaarne, viestintäpäällikkö, Suomen kirjastoseura ry Virva Viljanen, asiantuntija, Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry Terhi-Anna Wilska, professori, Jyväskylän yliopisto Sami Älli, Saavutettavuusyksikön johtaja, Kehitysvammaliitto ry Katju Holkeri, finanssineuvos, valtiovarainministeriö Panu Artemjeff, erityisasiantuntija, oikeusministeriö Marjukka Saarijärvi, neuvotteleva virkamies valtiovarainministeriö Ulla Korhonen, Apuomena ry
Sihteeristö	Johanna Nurmi, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö Heikki Talkkari, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö Sanna Juutinen, hankekoordinaattori, valtiovarainministeriö Tanja Railo, viestintäasiantuntija, valtiovarainministeriö Pirre Laaksonen, koordinaattori, valtiovarainministeriö
Poissa:	Tiina Pesonen, tietojohdaja, sosiaali- ja terveysministeriö Sanna Uotila, palvelumuotoilija, Living as a Service -projektipäällikkö, Suomen Setlementtiliitto ry Amu Urhonen, puheenjohtaja, Kynnys ry

1 Kokouksen avaus, puheenjohtaja Marianne Heikkilä

Avattiin kokous ajassa 13.00. Neuvottelukunnan puheenjohtaja Heikkilä toivotti ministeri Anu Vehviläisen ja neuvottelukunnan lämpimästi tervetulleeksi.

2 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen tervehtii neuvottelukuntaa

Ministeri Vehviläinen totesi neuvottelukunnan tuovan yhteiskunnan kehityksestä kansalaisten äänen kuuluville. Ministeri pohti josko tulevaisuudessa tullaan siirtymään harkitsevampaan digilaitteiden käyttöön, sillä tällä hetkellä digilaitteet vievät suuren osan ajastamme ja vaikuttavat jopa ihmissuhteisiimme. Toisaalta kuitenkin digipalveluiden hyväksyttävyyys kasvaa ja korostuu kun palvelut helpottavat arkeamme. AUTA-hanke esimerkiksi on tuonut tärkeää tietoa ja osaamista myös hallintoon, siitä millainen digituen tarve on ja millaista tukea jo tarjotaan. Haasteena on miten saadaan koottua digituen tarjonta yhteen. Ministeri kertoi keskusteluissaan digitukea tarvitsevien kanssa esiinnouseen erityisesti huolen tietoturvaan liittyen ja korosti tähän tarvittavaa tukea. Ministeri iloitsi ja kiitti neuvottelukunnan tekemästä työstä ja totesi ettei sen tulisi jäädä vain kokeiluksi.

3 Neuvottelukunnan puheenvuorot ministerille

Neuvottelukunnan seitsemän jäsentä esitti tiiviit suulliset esitykset ministerille neuvottelukunnan yhteisesti tärkeinä pitämistä aiheista.

Kirjalliset puheenvuorot löytyvät [kokonaisuudessaan](#) neuvottelukunnan verkkosivuilta: vm.fi/digi-arkeen-materiaalit.

Lasten ja nuorten osallisuus digimaailmassa ja digituki, Virva Viljanen

Ikääntyneet ihmiset ja digitalisaatio, Liisa Tiainen

Digitaalisten palveluiden saavutettavuus ja saatavuus: näkökulmia saavutettavuussäätelyn hyötyihin ja haasteisiin, Markku Möttönen

Digitalisaatio edistää vammaisten ihmisten mahdollisuutta yhdenvertaiseen kansalaisuuteen, Laura Andersson

Maahanmuuttajat ja digitalisaatio, Svetlana Chistyakova

Kansalaisten digiosaamisen vahvistaminen kirjastojen ja järjestöjen yhteistyössä, Ville Vaarne

Tutkijoiden osallistumisen merkitys osana kansalaisfoorumia, Eveliina Saari

Alustusten jälkeen käytiin keskustelua ministerin kanssa.

Keskustelusta poimittua:

- Digitalisaatio on vyörynyt niin voimakkaasti eteenpäin, että sitä ei ole ehditty tutkia. Hienoa, jos neuvottelukunta on antanut tutkijoille ideoita ja aiheita uusiksi tutkimusaiheiksi.
- Neuvottelukunnan loppuraportissa olisi hyvä näkyä millaisen testamentin neuvottelukunta jättää jälkeensä jatkon suhteen. Myös uutta hallitusta varten olisi hyvä saada syötteitä mitä seuraavaksi tapahtuu.
- Kun nähdään uhkakohtia, niin sivistysvaltiona niihin meidän on puututtava.
- Sote-uudistuksessa myös odotetaan digitalisaatiolta merkittäviä vaikutuksia. Digitalisaatio poikii myös kokoajan uutta.

4 Julkisen hallinnon teknologisen kehittämisen tulevaisuuden näkymiä, ICT-johtaja Anna-Maija Karjalainen, valtiovarainministeriö

Puheenjohtaja toivotti tervetulleeksi ICT-johtaja, ylijohdaja Anna-Maija Karjalaisen ja yksikön päällikkö, tietohallintoneuvos Maria Nikkilän.

Karjalainen avasi laajasti [ajankohtaisasioita julkisen hallinnon teknologisen kehittämisen saralla](#) sekä tulevaisuuden saralla. Todettiin myös, että neuvottelukunta on osoittanut jo nyt toiminnallaan, että sen tekemää työtä tarvitaan jatkossakin.

Alustuksen jälkeen käytiin keskustelua, jossa pohdittiin palveluiden intuitiivisen käyttämisen tärkeys ja todettiin tämän huomioisen tärkeys jo suunnitteluvaiheessa. Nostettiin esille selkokieliisyyden tärkeys julkisissa palveluilla ja tiedusteltiin miten se on otettu huomioon.

Karjalainen totesi viranomaispalveluissa lainsäädäntöasioiden voivan olla haastavia ja niihin tarvittaneen erityisesti tukea. Tunnistaminen ja digitaalisen identiteetin merkitys ja rooli tulee kasvamaan ja nämä ovat iso kysymys. Keskeistä on varmistaa ihmisten, yritysten ja julkisen sektorin yhteistyö kehityksessä.

Nikkilä kertoi Suomi.fi-palveluista valtuutuspalvelun sekä tunnistautumisen tavoittaneet laajan yleisön hyvin sekä palveluissa selkokieliisyyden ja ymmärrettävyyden laajan huomioinnin.

5 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (Liite 1)

Hyväksyttiin pöytäkirja liitteen 1 mukaisesti, yksi enakkoon toimitettu sanamuotokorjaus huomioiden.

6 Nettiä ikä kaikki -kiertueen tutkimustulokset, dosentti Eveliina Saari, TTL ja tutkijatohtori Kristiina Korjonen-Kuusipuro, TaY

Tutkijat esittelivät kiertueelta nousseita alustavia havaintoja, jotka tarkemmin esiteltä [taustaesityksessä](#). Tilaisuudet olivat hyvin erilaisia riippuen tilasta. Kaivattiin selkeää alkua ja loppua tilaisuudelle. Opastustilaisuudet itsessään intiimejä, sillä ollaan tiivisti yhdessä ja tutkitaan asioita. Monet opastettavista aika nohevia ja ottaneet asioista itse selvää. Oikeastaan seniorit olivat erittäin hyvin perillä digiasioista. Heräsi kysymys josko diskurssi ikääntyneiden puutteellisista taidosta synnyttää epävarmuutta vaikka näin ei todellisuudessa olisikaan. Haasteena saada mukaan jo digisyryjäytyneet. Havaittiin, että myös opastaja oppii opettaessaan. Opastaja monesti hieman rohkeampi laitteiden käytön suhteen, jolloin opastustilanne on yhdessä oppimista. Opastustilanteet mielenkiintoisia siltäkin kannalta millä keinoilla tuettava oppii ja poistuuko tuen tarve tilanteen jälkeen.

Saari tiedusteli neuvottelukunnan nimen käyttöä verkoston osana tutkimushankkeen rahoitushakemuksessa.

Puheenjohtaja kannatti suostumuksen antamista ja sovittiin, että jos tämä ei sovi jollekulle, asiasta voisi ilmoittaa sihteeristölle sähköpostitse.

Tanja Railo, VM totesi, että neuvottelukunta on saanut [Nettiä ikä kaikki –kiertueen loppuraportin](#). Hyväksyttiin raportti sellaisenaan.

7 Lapsen tiedot Omakanta-palvelussa, lakimies Merike Helander, Lapsiasiavaltuutetun toimisto

Merike Helander Lapsiasiavaltuutetun toimistosta esitteli lasten tietojen asiasta Omakanta –palvelussa.

Lähtökohtaisesti lapsella on oikeus omiin tietoihin ja vasta toissijaisesti vanhemmilla. VRK:n rekisteriin on merkitty tieto lapsen huoltajasta, joka määrittää sen kuka tietoja voi katsoa. Omakannan käyttäminen vaatii vahvaa sähköistä tunnistamista, joka on haaste lapsille, sillä tunnistamisvälineiden saamisessa on ikärajoja ja useisiin tarvitsee myös huoltajan suostumuksen. Näin ollen lapsella ei ole mahdollisuutta itsenäisesti saada vahvan sähköisen tunnistamisen välinettä.

2020 aikaisintaan mahdollista, että kaikki alle 18-vuotiaiden tiedot näkyisivät huoltajille. Tällä hetkellä vanhempi näkee vain alle 10-vuotiaan tiedot. Tämä on aiheuttanut merkittävästi haasteita. Haasteena on myös, se että tällä hetkellä 10-14-vuotiaan tietoja ei näe kukaan OmaKannassa, koska vanhempi ei näe tietoja eikä alle 15-vuotias saa tunnistusvälineitä.

10-vuoden ikäraja on tullut myös muihin terveydenhuollon palveluihin OmaKannan vaikutuksesta. keskeistä olisi ikäraja perustellaan selkeästi ja kattavasti kaikille ja siitä tulisi tiedottaa selkeästi. Ikärajat eivät saa kuitenkaan estää tietojen pääsyyn.

Digitaalisia palveluita kehittäessä on otettava huomioon vaikutukset myös alaikäisiin. Myös tiedottaminen on aivan keskeistä muutoksen onnistumiseksi.

Keskusteltiin mahdollisista sanktioista ja keinoista, joilla lapsi voisi varmistaa oikeutensa, johon todettiin näitä olevan harmillisen vähän. Suurimpien riskien ollessa luottamuksellisten asioiden mahdollisessa petämisessä, esimerkiksi nuoren ehkäisyyn tai mielenterveysasioihin liittyen. Todettiin keskeiseksi lapsien ja nuorien saavan tiedon mahdollisuudesta piilottaa omia tietojaan Omakanassa.

Svetlana Chistyakova poistui ajassa 15.15.

8 Ajankohtaisasiat, sihteeristö, VM

- Digituen ajankohtaisasiat, Sanna Juutinen, VM
 - o Juutinen esitteli tiiviisti mitä [Digituen toimeenpanon](#) osalta on käynnissä.
- Neuvottelukunnan loppuraportti, Tanja Railo, VM
 - o Railo esitteli suunnitelman neuvottelukunnan loppuraportin tuottamiseksi.
- ”Eettinen digiarki syntyy vuoropuhelussa” -seminaari 29.11., Pirre Laaksonen, VM
 - o Laaksonen kävi läpi seminaarin järjestelyiden tilanteen. Ilmoittautuneita on tällä hetkellä 95. Laaksonen korosti myös neuvottelukuntalaisia itseä ilmoittautumaan varsinaisen linkin kautta. Myös digitorille mahtuu vielä järjestöjä.

9 Muut asiat

- Juha Beurling jakoi neuvottelukunnalle SFS:n kutsun tilaisuuteen, jossa on mahdollisuus vaikuttaa digipalveluiden standardeihin. Kutsu toimitetaan myös sähköisenä.
- Blogikirjoituksille on vielä tilaa ja myös aamukahvitilaisuuksia voidaan vielä järjestää mikäli on hakukaita.
- Puheenjohtaja kiitti Markku Möttöstä kutsusta Näkövammaisten keskusliiton 90-vuotista historiaa juhlineeseen avoimien ovien päivän tapahtumaan.

10 Seuraavien kokousten ajankohdat

Neuvottelukunnan kokous 1/2019 keskiviikko 30.1.2019 klo 13-16, NKL, Iiris-talo, Itäkeskus, Helsinki
 Neuvottelukunnan kokous 2/2019 torstai 28.2.2019 klo 13-16 (paikka auki)
 Ehdotus: Seminaari ja loppuraportin julkistus keskiviikko 13.3.2019 klo 9-12 (paikka auki)

Hyväksyttiin ehdotusten mukaan.

11 Kokouksen päättäminen

Päätettiin kokous ajassa 15.45.

Liitteet Liite 1 – Edellisen kokouksen (19.9.2018) pöytäkirja

Jakelu Neuvottelukunnan puheenjohtaja, jäsenet ja sihteeristö, esittelijät